

УДК 658:336.2

Овчаренко Анна

здобувач другого (магістерського) рівня вищої освіти

Лисенко Алла

кандидат економічних наук, доцент

доцент кафедри аудиту, обліку та оподаткування

Центральноукраїнський національний технічний університет

м. Кропивницький, Україна

ПОДАТКОВИЙ МЕНЕДЖМЕНТ В СИСТЕМІ УПРАВЛІННЯ СУБ'ЄКТОМ ГОСПОДАРЮВАННЯ

Податковий менеджмент відіграє важливу роль у забезпеченні ефективного функціонування системи оподаткування загалом та в регулюванні обсягу податкових надходжень на макроекономічному рівні, а також в оптимізації рівня податкового навантаження на суб'єкт господарювання, забезпеченні ефективного керування процесом нарахування й сплати податкових платежів на мікроекономічному рівні.

У системі управління суб'єктом господарювання податковий менеджмент поєднує сукупність принципів та методів розробки й подальшої реалізації рішень щодо вибору системи оподаткування, повноти та правильності розрахунку обсягу податкових платежів, здійснення контролю за їх вчасним перерахуванням до бюджету. Ключовими завданнями податкового менеджменту на мікроекономічному рівні є розробка податкової політики суб'єкта господарювання з урахуванням напрямів його діяльності та стратегії розвитку, спрямованої на максимізацію прибутку за рахунок оптимізації обсягу податкових платежів.

Розглядаючи податковий менеджмент як особливий тип ринкового управління податковими відносинами, Лагодієнко Н.В., Євтушевська О.О. та Накісько О.В. акцентують увагу на тому, що в умовах ринкових відносин таке управління можливе виключно за наявності ринкового середовища, яке для різних суб'єктів податкового менеджменту передбачає: розробку цілей розвитку в залежності від стану економіки, споживання та ринку; орієнтацію на споживчий попит та ринкові потреби; фінансово-господарську самостійність у поєднанні з відповідальністю управлінського персоналу за ухвалення рішень; ефективність діяльності в сфері управління податками, що передбачає забезпечення максимального результату при одночасній мінімізації податкових витрат [2].

Досліджуючи податковий менеджмент як систему управління податковим процесом, Магопець О.А. зазначила, що «податковий менеджмент є організованою відповідним чином системою, яка включає всі організаційно-фінансові категорії управління податковим процесом: податкове право, податкову політику, податкову систему (систему оподаткування) і податковий механізм (механізм оподаткування)» [4, с. 125].

При розгляді податкового менеджменту як частини управлінського

процесу суб'єкта господарювання Гринчук Ю.С. та Гринчук В.Ю. виокремили чотири взаємопов'язані підсистеми: цільову (спрямовану на виявлення цілей та задач податкового менеджменту), забезпечуючу (призначенням якої є інформаційно-методичне та нормативно-правове забезпечення податкового менеджменту), функціональну (яка передбачає запровадження податкового планування, розроблення податкової стратегії суб'єкта господарювання, визначення напрямів його облікової політики, а також принципів податкового обліку та контролю) та управляючу (яка визначає учасників процесу податкового менеджменту та перелік їх обов'язків) [1].

Для досягнення цілей системи менеджменту на кожному етапі її функціонування здійснюється розробка відповідних управлінських рішень. В сфері податкового менеджменту, як і в будь-якій іншій сфері, процес розробки рішень включає три стадії: 1) підготовка рішення; 2) прийняття рішення; 3) реалізація рішення [3]. Так, на стадії підготовки рішення окреслюється проблема, відбувається пошук та збір інформації, її аналітична обробка. При прийнятті рішень здійснюється розгляд їх альтернативних варіантів, відбір прийнятних критеріїв з метою вибору конкретного варіанта рішення з кількох альтернатив. На стадії реалізація рішення до виконавців доводиться конкретизоване завдання, здійснюється контроль за його виконанням, оцінюється отриманий результат.

Взаємозв'язок елементів податкового менеджменту в системі управління суб'єктом господарювання можна представити наступним чином (рис. 1).

Рисунок 1 – Взаємозв'язок елементів податкового менеджменту в системі управління суб'єктом господарювання

Джерело: авторська розробка

Системний підхід при формуванні інформаційного забезпечення процесу управління податковою складовою суб'єкта господарювання базується на урахуванні наступних принципів: єдності, об'єктивності, компетентності, ймовірності, періодичності [5, с. 41]. Крім того, слід враховувати ієрархічну підпорядкованість складових податкового менеджменту, множинність досліджуваних моделей, можливість несумісності чинників та контрінтуїтивної поведінки.

Елементи податкового менеджменту в системі управління суб'єктом господарювання тісно взаємопов'язані між собою, а також із зовнішнім середовищем. Максимальне урахування внутрішніх та зовнішніх впливів у рамках ефективного податкового менеджменту забезпечує зниження податкових ризиків суб'єкта господарювання та оптимальний рівень податкового навантаження. У процесі податкового менеджменту необхідно розробити стратегію оптимізації податкових зобов'язань та чіткий план її реалізації, оптимізувати взаємовідносини з контрагентами шляхом вибору умов здійснення господарських операцій, належним чином організувати систему управлінського та фінансового обліку, здійснити раціональний розподіл активів з урахуванням прибутковості інвестування коштів та розміру сплачуваних податків, максимально урахувати можливості щодо зниження податкового тягаря.

Література:

1. Гринчук Ю.С., Гринчук В.Ю. Податковий менеджмент в системі управління підприємством. *Облік і фінанси АПК*. 2011. № 3. С. 125-128. URL: https://rep.btsau.edu.ua/bitstream/BNAU/2370/1/podatkovyj_menedzhment.pdf (дата звернення: 16.11.2023).
2. Лагодієнко Н.В., Євтушевська О.О., Накісько О.В. Місце податкового менеджменту в системі управління державними фінансами. *Ефективна економіка*. 2022. № 4. DOI: 10.32702/2307-2105-2022.4.6. URL: <http://www.economy.nauka.com.ua/?op=1&z=10172>. (дата звернення: 16.11.2023).
3. Лисенко А.М. Прогнозування, планування та моделювання в системі розробки рішень в аналізі, аудиті та оподаткуванні. *Економіка та суспільство*. 2023. № 51. DOI: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2023-51-54>. URL: <https://economyandsociety.in.ua/index.php/journal/article/view/2504/2423>. (дата звернення: 16.11.2023).
4. Магопєць О.А. Податковий менеджмент як система управління податковим процесом та його елементи. *Облік і контроль в управлінні підприємницькою діяльністю : матеріали V Міжнародної наук.-практ. конф., 19-20 вересня 2017 р.* Кропивницький : Ексклюзив-Систем, 2017. С. 125-127.
5. Kuzmenko H., Shalimova N. & Lysenko A. (2020). Information supporting system about tax capacity of a company and its efficiency: principles of formation and evaluation. *Socio World: refereed & reviewed journal social research & behavioral sciences*. Estonia, Tallinn. Vol. 1. Pp. 38-44. Available at: <http://195.230.140.114/jspui/bitstream/123456789/11642/1/Socio-world-01.01.2020-39-45.pdf>. (дата звернення: 16.11.2023).